

Prikkels voor innovatie in het onderwijs

een systeemanalyse

Den Haag, 29 oktober

Inhoud

- De systeemanalyse
- Arbeidsproductiviteit en innovatie
- Werkwijze en status
- Opbrengsten
- Voorbeelden voor gebruik
- Tot slot

De systeemanalyse

De systeemanalyse

- In opdracht van Ministerie van OCW
- Voorbereiding voor het Netwerk Onderwijsinnovatie
- Geef voor drie sectoren (PO, VO, MBO) antwoord op de vraag...

Wat kunnen
overheid en sociale partners doen om
**DE ARBEIDSPRODUCTIVITEIT
IN HET ONDERWIJS**
te bevorderen?

A

**Arbeidsproductiviteit en
innovatie**

inkomen

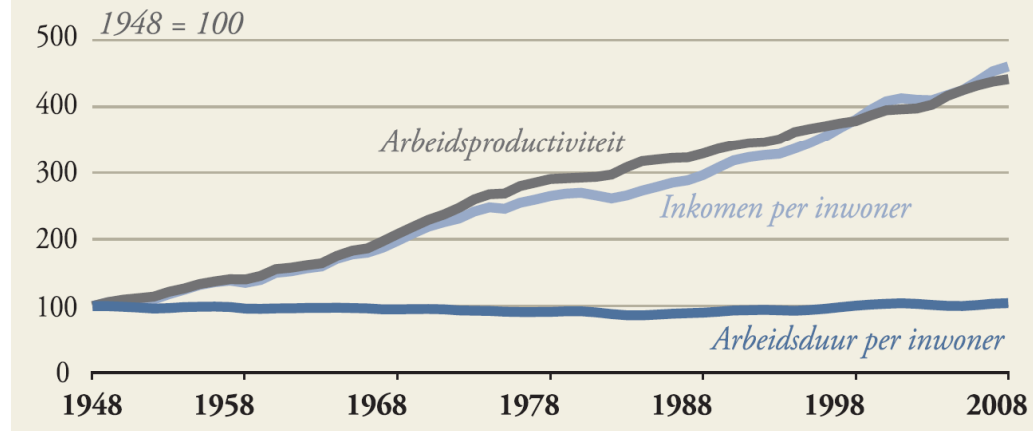
definitie

twee benaderingen

Arbeidsproductiviteit en inkomen

MEER PRODUCTIE, MEER INKOMEN

Het verband tussen welvaartsgroei, arbeidsproductiviteit en aantal gewerkte uren, indexcijfers 1948=100

Bron: CBS

Aanleg afsluitdijk

Aanleg dijk 21ste eeuw

Definitie arbeidsproductiviteit

Algemeen

- Productie (Y) = f (arbeid (L), kapitaal (K), technologie (T))
- Arbeidsproductiviteit = Y/L
- Groei arbeidsproductiviteit = $\text{delta } Y / \text{delta } L$

Definitie arbeidsproductiviteit

Algemeen

- Erkend (onderschattings)probleem: kwaliteit
- Extra probleem publieke sector: ontbreken van (markt)prijzen om de waarde van de productie vast te stellen

Twée benaderingen

1. Aantallen

- Aantallen
  - Aantal leerlingen per docent, of,
  - Aantal leerlingen per medewerker school, of,
  - Aantal uren arbeid per diploma

Twee benaderingen

2. Kostprijs (bron: CBS)

Kosten (per leerling) in een aantal onderwijssectoren

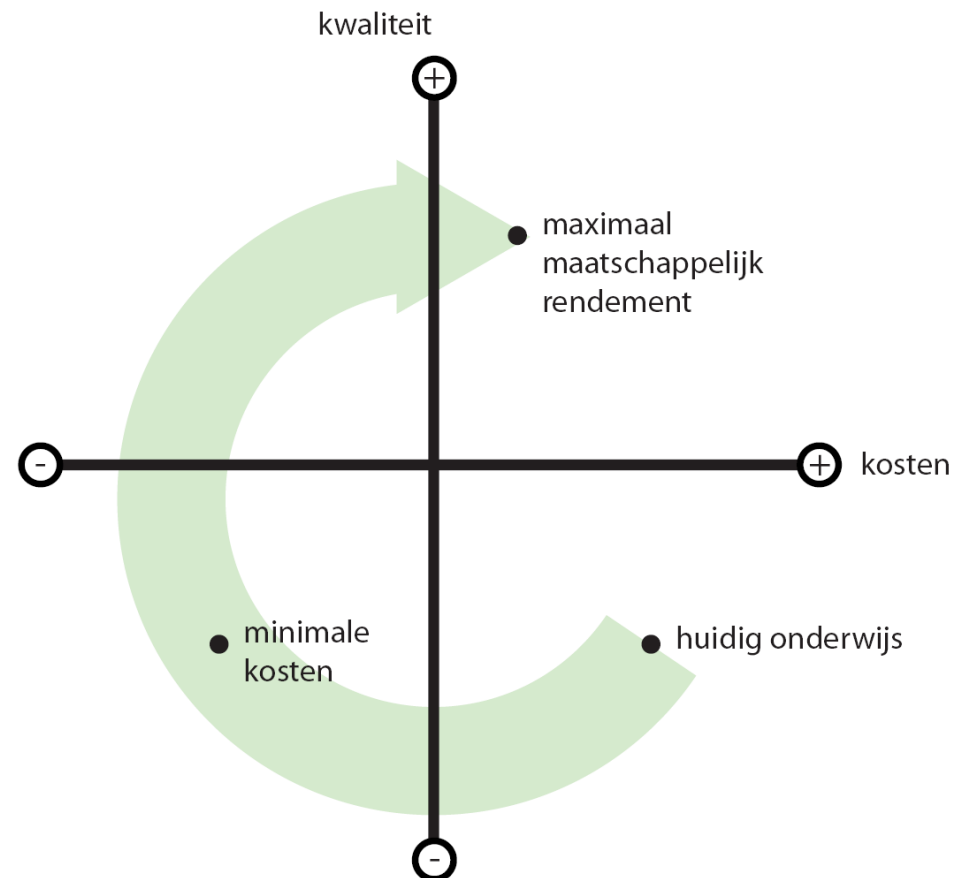
	1998	2005	2005	Reële stijging (%)
Totaal (mrd)	14,7	23,4	19,4	32
PO (euro)	3050	5240	4330	42
VO	4680	6490	5360	15
WVO	6510	7390	6110	-6

Innovatie

- Productinnovatie (hogere Y per L), denk aan ipod
- Procesinnovatie (lagere L per Y), denk aan dijken bouwen

Innovatie

De beoogde verandering

Praktisch

- Tijdens het maken van dit boek zijn we pragmatisch omgegaan met arbeidsproductiviteit

A

**Hoe hebben we dat
gedaan?**

**drie stappen
denksessies
verwerking**

Drie stappen

- 1) Hoe zien het huidige onderwijssysteem en de cao (PO, VO en mbo) er uit?
- 2) Welke stimulansen en belemmeringen in het systeem en in de cao zijn er voor groei van de arbeidsproductiviteit?
- 3) Wat kunnen overheid en sociale partners doen om groei van de arbeidsproductiviteit te bevorderen?

Denksessies

- 15 denksessies met een kleine honderd deskundigen:
  - OCW
  - Andere departementen
  - Schoolbestuurders
  - Vakbonden
  - Werkgeversorganisaties
  - Wetenschappers en CPB'ers
  - Docenten
  - Onderwijsinspectie

Verwerking

- De opbrengsten zijn verwerkt in informatiekaarten.
- Bij deze verwerking handelt de fabriek neutraal:
  - Wel: ordenen, consistent maken, bondig formuleren.
  - Niet: sturen op uitkomsten.
- De informatiekaarten zijn dus de weerslag van het (collectieve) denkwerk in de vijftien denksessies.

Wat levert het op?

Opbrengsten

- Overzicht over de inrichting van de drie systemen en bijbehorende CAO's.
  - Zelfstandige waarde vanwege complexiteit
- Drie ingrediëntenlijsten voor het maken van beleid:
  - Zelf koken
  - Zelf andere relevant geachte criteria toevoegen
  - Zelf politieke opportuniteit bepalen

Wie gaan er koken?

- Netwerk Onderwijsinnovatie
- De heroverwegingsclub
- Vakbonden en werkgevers
- OCW
- ...
- ... en dat er dan maar een smakelijke maaltijd mag ontstaan

A

**Als ik de kok zou zijn...
disciplineringstekort
voorgerechten
hoofdgerechten**

Disciplineringskort

algemene observaties stelsel

- Verlangde prestaties niet expliciet
- Weinig (echte) transparantie
- Hoge toetredingsbarrières
- Zwak toezicht

-
- Overregulering (regels en cao's)
  - Bekostiging (nodeloos) ingewikkeld

Voorgerechten

geen-spijt-beleid

- Legio mogelijkheden om geen-spijt-beleid te voeren, bijvoorbeeld:
  - Gebruikersinformatie: afdwingen of zelf organiseren van transparantie over kwaliteit scholen/opleidingen.
  - Vereenvoudiging, bijvoorbeeld het schrappen alle regels rond vakantie.
  - Expliciteren prestaties die scholen (besturen) geacht worden te leveren.

Voorgerechten

Inkopper

- Voorbeeld:
  - In CAO's is veel tijd gereserveerd voor scholing.
  - Over de effectieve besteding hiervan bestaan grote twijfels.
  - Er zijn nogal wat klachten over de kwaliteit van docenten (kennis én vaardigheden).
  - Een scholingspuntenregistratiesysteem naar analogie van artsen (BIG-registratie) verzekert effectieve inzet bestaande scholingstijd.
  - (PM: ook voor management).

Voorgerechten

(Ook) met de sociale partners

- Het schrappen van evident schadelijke regelingen als Bapo en bovenwettelijke WW-uitkeringen.
- Het vereenvoudigen of schrappen van CAO-bepalingen waarin de invulling van de werktijd wordt beperkt.

Hoofdgerecht

Gehakt van Hybride

- Combinatiepakket:
  - Lumpsum in PO en VO modelleren naar hoofdlijn bestaande systeem voor mbo.
  - ‘Extra geld’ uit potjes in de lumpsum stoppen.
  - Expliciteren in ruil voor bekostiging verlangde prestaties.
  - Brede centrale examinering in PO (invoeren), VO (aandeel vergroten) en MBO (aandeel vergroten).
  - Hard onafhankelijk toezicht op de prestaties met sanctioneringsboekje toezichthouder.

Hoofdgerecht

Prijs/tijd-lasagne

- Combinatiepakket:
  - Verhoog in alle sectoren de (expliciet of impliciet gegeven) minimumonderwijstijd per jaar substantieel.
  - Financier trajecten (en niet jaren).
  - Verlaag de (nu impliciet gegeven) prijs per traject.
  - (Desnoods: schrijf flexibele instroom voor).

Tot slot

- Groei van arbeidsproductiviteit maakt kwaliteitssprong mogelijk
- De belangrijkste opbrengst van de systeemanalyse is een lijst met ingrediënten
- Algemene conclusie: onderwijs heeft een disciplineringsstekort
- Mijn 'recepten' zijn voorbeelden van maatregelen om betere prikkels te krijgen
- Ik wens u veel kookplezier.

